

STATEN GENERAEL,

Ghedaen

Dooz het Hertoghdom van Brabant: onder
het beleyt vanden Prince

MAVRITS van NASSAV.

Inden jaere 1602.

1602.

Groote
voertuig
ter
oorloghe
aen weder
sijden.

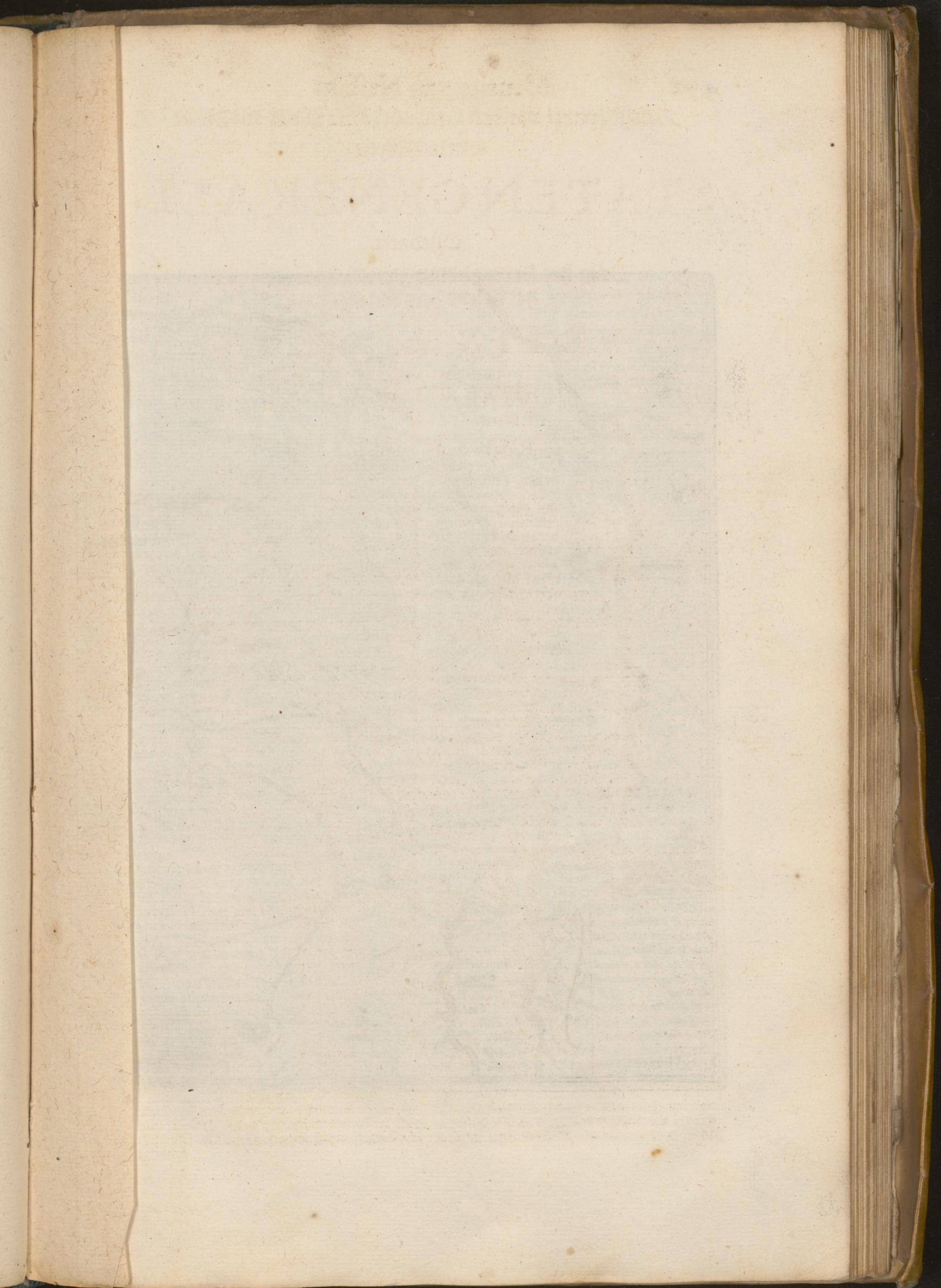
Eduyzende de Be-
gheringhe der Stadt
Oostende, soo en heb-
de Ho. Mo. Heeren
Staté Generael met
sijn Princelike Ex-
cellentie aē d'eene sij-
de/ en de Certf-Her-
toghen met de sijne
aende andere sijde/
niet ledich gheseten:

maer aen weder-sijden oberlept ende geraet-
slaecht hoe dat zy den anderen eenighen af-
bzeuck hinder ende schade zoude mogen aen
doen ende een voordeel affien. Tot dien eyn-
de hebben bepde de Crjchf-voerende partijē/
aen weder-sijden inden jare 1602 so groote
Weldt-Legers te velde gebzacht/als in eeni-
ge jaren te voozen opt gesien zyn geweest.

Want behalven dat den Certf-Hertoghe
Albertus, eenen treffelijcken Leger hadde en
hielt om te continueren de belegeringhe vooz
Oostende/ soo heeft hy noch daer en boven
drie Regimenten Walen ende Borganjons
doen lichten. Doch dit ginck slappelijc voozt
by gebreck van gelt/ en de Regimenten van
Tolli, ende den Grabe van Emden verlieden
meest: De Heere van S. Amour, behout So-
ne van Champaigni, hadde last van 5000.
Switsers aen te nemē: Poch warenden aen-
comende vijf Regimentē Italianen: de Re-
gimenten van Achicourt, Barlaimont, Fre-
sin, Gransen, Busquoy, ende la Catrice, hadden
last haer te versterckē. In somma daer wiert
vergadert een Leger van ontrent drie dyp-
sen Ruyteren/ ende derthien dypsant Doet-
knechten. Daer Velt-Oberste van was Fran-
cisco de Mendoza, Admirandt van Arragon,
die cozts te voozen upt sijn Hollantsche ghe-
vanckenisse gecomen was. Met al dit volck
meynde den vyant ergens eenen schadelijckē
in-bal te doen inde Vereenichde Pederlan-
den. De Edele Hoogh-moghende Heeren
Staten der vereenichde Pederlanden ende
sijn Princelike Excellentie hebben tot bes-
cherminghe harer goeder onder-saten/ bes-
vrijdinge des Landts/ ende tot af-keeringe
van den Spaenschen hooch-moet/ al goet tijt
groote lichtingen van nieu Crjchf-volck ge-
daen/ in Engelant aen-nemende drie dypsant

nieuwe Soldaten/en noch 3 dypsant tot ver-
sterckinge vande oude Regimenten/ doende
van gelycken de Fransche Regimenten ver-
stercken/ behalven noch 2400 nieuwe Hooch-
duytsche Ruyteren onder den Grabe van
Solms, ende den Rjijn-Grabe: Oock wiert
allen Rit-meesters ende Capiteyns bevolen
hare Compaignien vol te maken. Daer is
by de Edele Hoogh-mogende Heeren Staten
met sijn Princelike Excellentie ende d'ander
Crjchf-Oberste beraedtslaecht / wat men
best tot dienst der Landen soude beginnen
ende in het werck stellen: Den meesten deel
vonden goet ende raetsaem/ datmen met dit
geweldige Leger soude dooz Brabant in Vlaē-
deren trecken/ om Alberti Leger vooz Oo-
stende op te lichten/ ende voozts geheel Bra-
bandt, Vlaenderen, Arthois, Henegouwe, &c.
te bzandtschatten / hoopende datmen strack
eenen toe-bal eenigher Steden/ die het jock
der Spaengiaerden al vooz vele jaren moe-
de geweest waren/ soude crjgen/ ende datter
een rebolte in het gheheele Spaens-Peder-
lant vallen soude: Oock hoopde men dooz des-
sen tocht te sullen verhinderen de incomste
van de Italiaensche foztsen/ daer mede Spi-
nola op comende wech was. Sijn Excellen-
tie Graef Mauritz en was tot desen tocht
niet seer genegen/ Graef Wilhem Lodewijck
van Nassau noch veel wepniger/ by-bzengen-
de vele swaricheden/ die hy als propheeten-
de vooz-sepde / dat haer ontmoeten souden:
Doch de hooznaemste ende meest onder de
Heeren Staten bondē het seer goet/ jae noot-
wendich tot dienst van de Landen/ als in-
sonderheyt oock dede de Colonel Veer, die
in Engelant treckende/ bzieven van de Co-
ninginne mede bzacht/ daer in sp verclaerde
dat sy desen tocht pzees ende goet vont: De
Coninck van Branckerijck betoonde oock/
dat hem dit wel behaechde/ d'welck de reso-
lutie voozt dzeef/ en maecte dat de Prince
Mauritz ende Graef Wilhem ten lesten mede
stemden. De resolutie van in Brabant te
trecken genomen zijnde/ soo heeft sijn Excel-
lentie met de Edele Hoogh-mogende Heeren Sta-
ten op alles goede ozdye gestelt/ als insonder-
heyt op de victualie/ vzeesende dat die haer
eerst ontbzeken soude. Sy deden pzoefie van
tonne-meel/ meulens/ quernē/ ovenz/ schuppē/
spaden/

Resolutie
om een
tocht in
Brabant te
doen.

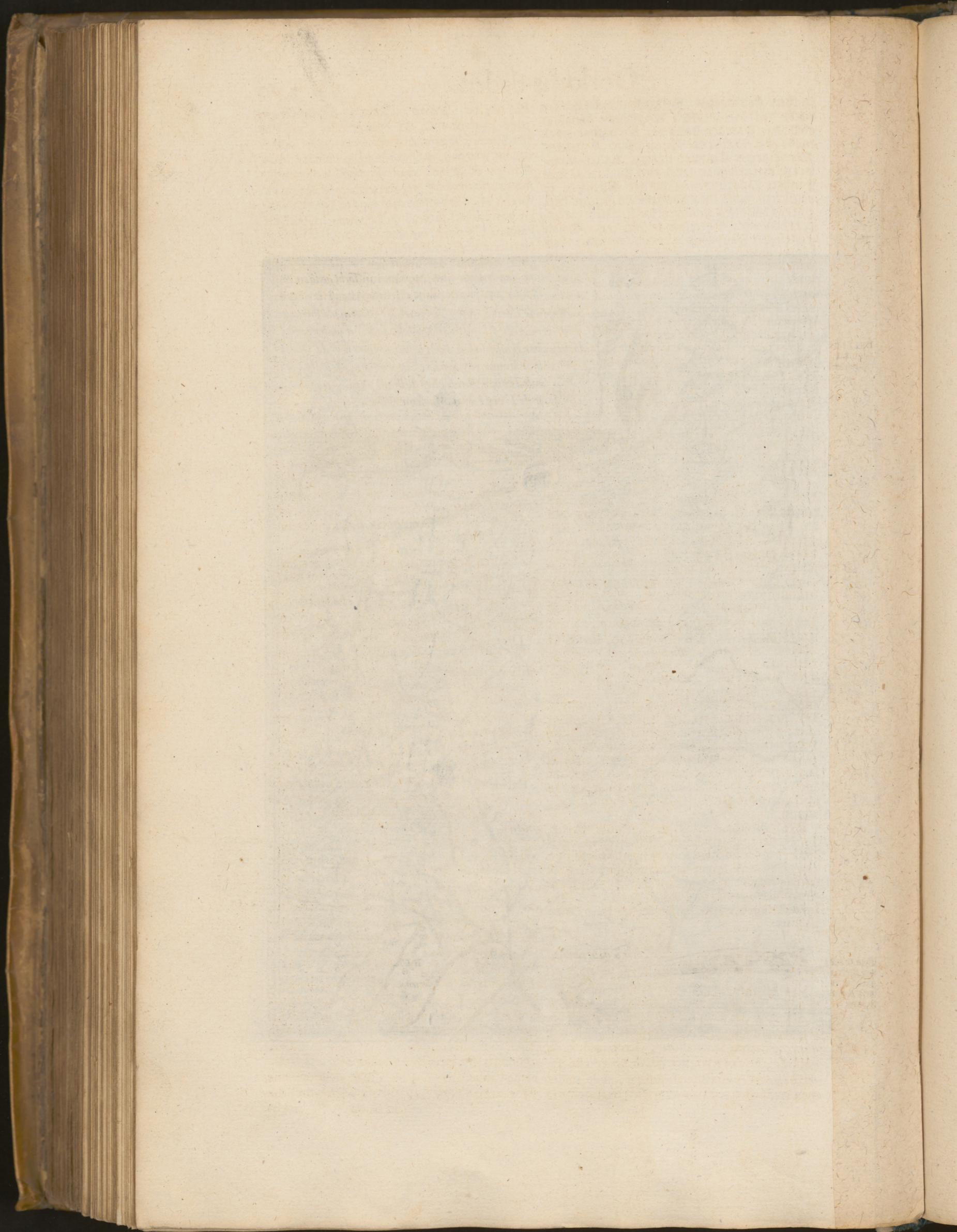

Warachtige aenwysinge met stippelen van Tocht gedaen van
 Zyn Excellentie Mauritio van Nassouwen met den Leger
 vande E. Mogende Heeren Staten Generael der Vereenigde Provintie,
 Anno 1602 door t'landt van Luyck: ende int wederkeeren
 door Brabant (alsoo inde Kaerte gesien wort tot voor de Graef.
 N° 1. is de Troupe van Syn Exc^{te}, en daer Sy stachts logeerde
 N° 2. is de Troupe van Graef Willem van Nassouwen.
 N° 3. is de Troupe van Monsieur Veer.

Dese Tocht gesien vande
 begin by Schravenswaert,
 tot in 't gezicht vande vande
 daer hy byschant lagh on-
 trent een dorp Bickedonck
 ende het wederkeeren naer
 de Graef.
 Dese Kaerte verbeteret met
 het meten en amoteren van
 Bouwmeester Weert met de
 rivieren.
 By Floris Balteley

Scala miliarum Brabantiae et Germaniae

spaden/houweelen/bzuggen: ende namen mede wel drie duysent waghens/ dieschier elck drie Peerden hadden. Sy namen oock mede veel Backers/ Bouwers/ Smeden/ Metselaers/ Cimmer-lieden/ Sadel-maekers/ met een goet getal van Pioniers/ drie hondert Bootsgesellen om het Gheschut te regieren/ ende drie hondert Bzugghe-legghers/ ende ses hondert tachtentich tochtpeerden om t'Gheschut te trecken. Desen gantschen Heer-legher is den seventhienden Junij gemonstert tot Elten/ in het Eplandt van s'Graven-weert/ tot Panderen/ ende daer ontrent/ ende is bevonden sterck te zyn wel achten duysent man te voet, ende over de vijf duysent Ruyteren, behalven het groot getal van de Peerden der bagagie-wagens/ wagenen en carren der Soetelaers.

Den Leger is geheelick/na het houden van een algemeene vast ende bid-dagh/ t'geheele Landt dooz op den 19 ende 20 gehouden zynde/ den Rhijn ende Waal over twee bzuggen (tot die eynde over de selve Riviere geslage sijnde) gepasseert na Nieumegen, elcken Ruyter ende Soldaet volgende de ordere vanden Prince/by hem hebbende een knapsack met probiande dooz acht ofte thien dagen: van Nieumegen sijn sy gemarcheert naer Moock, alwaer sijn Excellentie als Generael Delt-Oberste van desen leger/ eenich volck over de Maese dooz heen heeft doen passeren den 21. Ende dien nacht met de reste vanden Leger aldaer tot Moock gherust hebbende/ is den 22 de Maese passerende sonder eenich aefstoot/metten geheelen leger gaen logeren tot cleyn Linden, met voornemen van met een manlick ende dapper gemoet den vbandt (die nu sijne Italiane al hadde ontfangen) te gaefsoeckē daer hy was/en hem/ t'hoofst te biedē om slagh te leveren/indien mē daer toe conde comen: ende na t'berwerwen vande berhoopste victorie de stad van Ostende (die nu inde elfde maent belegert was) ontfet toe te bzingen: ofte soo sy totten veldt slagh niet bequamelijck conde comen/ den trotstigen vbandt/ die anders niet en scheen te wenschen/ dan dat hy sijn Excellentie eens weder op sijnen bodem mochte criggē/ om den slagh vā Nicupoort, in Vlaenderen te rebengeren ende te wzeken/sijnen vdelen roem te benemen en den mont te stoppen: en daer naer yet anders nae gelegentheit der saken tot des Landts welbaren dooz te nemen.

Het gantsche Legher in Zabant wesende/ soo hebben de Hoogh-Mo. Heeren Staten der Vereenichde Landē/ een verclaringe waeromme sy dees tocht voozgenomen hadden in Druick uptgegeven/ die sy aen alle de Provintien onder des Certs Hertogē gebiet gesonden hebben: wesende vanden volgenden inhoud.

Alsoo van wegen de Staten Generael der Vereenichde Nederlanden door Gods genade, hulpe vande Potentaten ende Prince, daer mede sy in verbont ende vrientschappe zyn, ende goede devoiren voor genomē is, in desen jaer ernstelijck te voorderen den wel standt der ghemeene Nederlanden, eensamelijck de verlossinghe der selvigher van de Spaensche ende haerder Adherenten tyrannie, ende midts dien recht ende redenen vereyscht, dat oock alle

Provintien, Steden, Dorpen, Ghehuchten, ende Inghesetenen der Nederlanden, die met het Spaenschen jock veroverlast ende onderdruckt wierden, daer toe de handt bieden: Soo worden ernstelijck voor de eerste ende laetste mael versocht ende vermaendt, de Regeerders van N. N. om binnen drie daghen nae de overleveringhe van desen, te fornieren in handen vanden Commis van den Ontfangher ghenerael der Vereenichde Nederlanden, in onse Legher wesende, de somme van N. N. op afsortinghe vande ghedraghen, ende noch te draghen consenten voor de bevrijdinghe der Nederlanden, ende sullen de voorschreven Regeerders desen ghesien, inde voorschreven onsen Legher senden twee Gyselaers, voor de voorschreven betalinghe, met last omme met onse Ghecommitteerde voorts te handelen, soo op een redelicke contributie, als haer defentie voor over-val van deses zijden Soldaten, voor den welckē desen sal strecken Sauvegarde ende Paspoort, ofte sal by ghebreke van desen nae te comen (tot onsen leet wesen) met der daet by orlooghsche executie moeten geprocedeert werdē. Aldus ghedaen, geresolveert ende ghearresteert ter vergaderinghe vande voornoemde Heeren Staten Generael in s'Graven Haghe, den 7 Julij 1601, HERO VAN HOTTINGA vidit, onderteeckent C. AERSSSEN.

Ter het Leger begofste marcheren/ soo hebben de Ho. Mo. Heeren Staten Generael boven den voornoemde Bzandt bzief een ander ghedruckten Bzief uptghesonden / aen alle de Spaensche Nederlandische Provintie: luppde vā woordte te woordte als volcht.

Aende Hoogh, ende Wel-gebornen, Eerweerdige, Edelen, Erentseste, Hoogh-geleerde, Wijse, Voorsenige, seer discrete Heeren, goede Vrunden ende Nae-gehebueren, de Prelaten, Princen, Graven, Heeren, Edelen ende Steden van Brabant, Vlaenderen, Artoys, Henegouwe, Valenchiyn, Rijssel, Donay, Orchies, Naemen, Dornick, Dornicksche ende Mechelen, representerende de Staten der Nederlanden, onder de Spaensche oft Eeris-Hertogen regeringhe, ende aen den selven Heeren, te samen ende in het bysonder.

VVY en twijfelen niet, ofte uwe Excellentie E. VV. ende L. zyn noch wel inachtich de vriedelicke vermaninghen tot verscheyden reylen by ons aen den selven ghedaen, streckende ten eynde uwe Excellentien, E. VV. ende L. eens rijpelicke gelieven souden te letten op het voor-nemen der Spaengiaerden ende hare adherenten, vyanden vanden VVel-standt, Rechten, Vryheden, Goederen ende Perfoonen der Nederlanden, namentlick op haer Origineel ende gewortelt schadelick ende schandelick voornemen, omme in het gemeen de Inghesetenen der Nederlanden, van allen staten ende qualiteyten, ten uyersten te ruinerē. Ons en is niet onbekent (hoe wel t'selve voornemen aldaer niet min als alhier gheloofst ende voor onwedersprekelick ghehouden wort) dat

M m iij noch

Bzief vā de gemieerde Provintien aende Bzovintien vande ander side.

Het Leger begint te marcheren.

Bzant bzief der Heeren Staten om de Contrebutien.

nochtans eenighe van uwe Excellentie, E. VV. ende L. eensdeels door heure natuerelicke goet- herticheyt, eensdeels by persuasien tot gevoelen gebrocht zijn. dat door der Eertf. Hertogen be- ley, ende hare Hoocheden presentie, de saken souden mogen gerecht, ende in betere pointen gebrocht worden: Maer aengesien wy van het continueren des voornemens der Spaengiaerts ende hare Adherenten, tot ruïne en ondergangh der Nederlanden, ende omme de selve voor al- tijds het Spaensche jock te onderwerpen, ende over de goede ingesetenen consciëntien, licha- men, Rechten, ende goederen naer haren ghe- valle te heerschen, volcomene kennisse hebben, ende dat t'selve door den Eertf. Hertoge niet en sal connen gherechtet worden, soo en hebben wy ons met sulcken gevoelen niet connen con- formeren: Maer om uwe Excellentie, E. VV. ende L. ende ons niet te precipiteren in eenen sekeren, ghestadighen ende irreparabilen onder- gangh, midlijdelick beter ghevonden, met een standt vastich ghemoet te continueren inde lof- selijcke resolutie, oorspronckelick by de voor- naemste personagien ende lidmaten der gemeene Nederlanden, van alle Staten ende conditien, genomen: ende ons vertrouwende op de gena- dige hulpe van God den Heere Almachtich, op de faventen gunsten ende assistentien vande Co- ningen, Princen ende Republijcken, daer mede wy in vrientschap ende alliantie zijn, eensamē- lick op de rechtveerdicheyt van onse sake, eene God salighe ghewenschte uytcomste der selver (voornemelick door uwer Excellentie E. VV. ende L. toe doen, directie, ende inwendich wijs beleydt in heuren staet) met gedult af te wachtē, ende ten selven effekte gewillichlick te dragen alle de swaricheden, perijckelen, costen ende moeyten, die het hand- houden van eenen soo Goddelijcke, loffelijcke, eerlijcke, dienstelijcke ende noodelijcke resolutie vereycht: sonder dat oock het spottelick, bedriegelick ende onweerdigh Transport der Nederlandē op hare Hooghe- dē gedaen, ons heeft, oft immermeer sal connen bewegen, tot eenige veranderinge: hebbende ten selven respecte naer t'voorseyde Transport, by onse brieven ende mondelinghe communicatie met uwe Excellentie E. VV. ende L. Ghecom- mitteerden gehouden, versocht, ende seer ern- stelicken vermaent, dat goede acht ghenomen soude worden op den staet der Nederlanden van dier zijden, op't beleyt van alle saken van State ende Oorloge, so binnen als buyten de Landen Ende vertrouwen, in dien tselve met suyvere oogen ende ongepassioneerde gemoederen, in- ghesien ende wel bedacht worde, dat niemant soude connen oprechtelick oordeelen, oft het voorseyde bedriechlick transport, was onweder- sprekelick streckende tot eenen ghewissen ondergangh der ghemeene Nederlanden, ende van alle staten ende personen inde selve, uwe Excellentie E. VV. ende L. sien hooren, ver- staen, ende gevoelen, datelick t'gene aldaer pas- seert, ende connen lichtelick afmeten wat voor- der te passeren apparent is, sulcx dat wy onnoo- dich ach ten daer van wijtloopich te schrijven.

Alleenlick willen wy uwe Excellentie. E. VV. ende L. al noch seer vriendelick verfoecken, ver- manen ende bidden, ernstelick te letten op de loffelieke reputatie die uwe Excellentie E. VV. L. ende onse Voorouders, vā over vele hondert jarē hebben verworven, ende tot onsen tijdē ons tot een richt snoet naer gelatē, van te wesen oprech- te voorstanders ende beschermers, der vrije ende gherechticheden, der Nederlanden int ghemeen ende der Lantschappen, Leden Steden ende In- gesetenen van dien in het particulier: ende te o- verdencken oft den inhouden van het voorsey- de nul ende onweerdigh transport, ende de han- delinghen daer naer gevolght, ende daghelijcx gecontinueert, over een comen met de devoiren daer mede uwe Excellentie E. VV. ende L. hare loffelieke Huysen, Staten, Posteriteyten, ende sonderlinge den geliefden Vaderlande verplicht zijn: Indien iac, (des wy egheensins meynen) moeten wy den Heere God Almachtich bidden, uwe Excellentie E. VV. en L. te verlichten, ende met gesonder verstant ende oordeel te beghena- digen: maer indien uwe Excellentie E. VV. ende L. oordeelen het voorschreven pretense nulle transport (aldaer uyt noot, ende om een quader te vermijden, aengegaen) oneerlick, bedriechlick ende den vromē Nederlanders een schant- vlec- ke te zijn. Indien mede verstaen wordt, dat der Spaengiaerts ende hare adherenten proceduren daer op gevolght, ende tot noch toe, van quaet tot erger, soo in saken van State als Oorloge ge- continueert (gelijck wy ons verfekeren dat het beste deel vā uwe Excellentie E. VV. ende L. doē) ruijnicus ende onverdraghelicken zijn, ende consequentelick dat uwe Excellentie. E. VV. ende L. daer aen niet gehouden en zijn, als die iegens het gemeene bette, ende der Nederlanden Rechten, Gerechtigheden ende Privilegien strij- den. Indien mede uwe Excellentie E. VV. ende L. overdencken ende considereren, dat alle ex- tremiteyten van gewelt, interdictien van hande- lingen ende Commercijen, meneen ende prac- ticquen, omme de Coninglicke Majesteit van Engelandt, ende de Vereenichde Landen te ver- stricken, hoe langer hoe claerder aen den dach comen: ende niet alleen tot het voornemen te vergeefs zijn: maer gheheel contrarie operatio doen, dat de verradelicke aanslaghen op Steden ende Sterckten, des Coninghs van Vranckriick, grootte oorsaken geven, om den eenen ofte an- deren dagh een haestich revenge voor te nemen, dat de Boecxkens, fameuse Libellen ende Refe- reynen, (daer mede men den Coning vā Vran- rijcke ende siine saecken, poogt onder de Ghe- meynthe hatelick te maken, ende de Rechten van Successien tot de Croonen van Vranctricke ende Engelandt, in twiifel te brenghen) niet dan yde- le voorstellen zijn, ende alleenlick tot irritatie van haere Majesteiten strecken, ende dat te ver- gheefs getracht wort oproer onder de Gemeyn- te vande Vereenichde Landen te maken, ter wil- len de selve, aenmerckende dat hare conditie (God loff) hondert-mael beter ende verfekerder is, als van de Ghemeynte aen de Spaensche ofte hare Hoogheden zijde, ende dat sy (geen reden heb-

hebbende, om eenich wantrouwen van haere wettelike Overheden ende hare actien te hebben) haer in ruste ende gehoorfaem draghen: maer dat ter contrarie de Gem yntsaede Spaensche ofte Eerts-Hertoghen zijde (siende dat alle saken dagelicks verargeren, dat de authorityt van de Staten, Prelaten, Princen, Heeren, Edelen ende Steden der Landen in het generael ende particulier) meer als oyt onder de voer, ende buyten alle respect ghebrocht is; iae dat alleenlick fundament gemaect wort op de uytheemsche, met verworpinghe ende verachtinghe van alle vrome Lantsaten: niet alleen inde besettinge vande principale Steden ende Sterckten, maer genoeg generalick in alles, uytgesondert dat men alleenlick proforma, in canige saken yet schijnt te willen doen, dat sy (Meesters worden de) haest oock sekerlick souden naer-laten, dat de Landen ende inghesetenen niet alleen van neeringe, welvaert, navigatie ende handelinge, maer selfs de drie derde parten vande goede ingesetenen vande middelen (tot harer onderhout noodich) berooft, de principale Steden tot Duyshuyfen gemaect, de Dorpen ende platte Landen tot op den been vanden volcke van oorloghe op geheten, uyt-geschat, ende het volck van oorloghe so qualicken betaelt wort, dat de muytinatie vande eene partije niet can ghestilt wesen, oft men is twee andere ghelijcke ende quader te verwachten, ende dat den laersten geschapen is, alles in eene sorgelicke desperatie te vallen. Soo bidden wy uwe Excellentien, E. VV. ende L. dat metter daet by de hant ghenomen moghen worden die nootelicke remedien, ende namentlick soo vele te gelieven te effectueren. dat het hare Hoogeden willen verstaen uyt de Nederlanden te vertrecken, om te vercrijghen een geruffer ende sekerder partage, als wanneer uwe Excellentie E. VV. L. ende ons niet seer beswaerlick en sal wesen de Spaengiaerts ende andere vreemdeingen hen te doen volgen, ende van het beste deel haerder adherenten, goede vrome Nederlanders te maken, ende oft by eenigen hier tegen onvermogentheyt soude worden voorgestelt, ende dat uwe Excellentien E. VV. ende L. desen cours niet sekerlick en souden connen nemen noch gebruycken, sullen de selve gelieven ter contrarie te gelooven, dat in dien uwe Excellentien E. VV. ende L. voor ses Maenden, ons met soo veel middelen ende penningen, willen by vallen als de helft van de oude ordinaris Quote van Brabant, Vlaenderen, Arthoys, Henegouwe, Valenchijn, Rijssel, Douay, Orchies, Dornicksche, Dornick ende Mechelen, jehens t'ghene wy door Godes ghenadige toelatinge totte sake vande Oorloghe dit iaer geresolveert zijn te doen, ende de selve hen willen ten op sien van hare Hoogheden stilhouden, ofte ons by-vallen, t'welck wy stellen tot uwe Excellentien E. VV. ende L. keur, ende goetghelieven, dat de sake soo verre met Gods hulpe ghebrocht sal worden, dat uwe Excellentien E. VV. ende L. selfs sullen oordeelen het goet succes seer apparent te sullen wesen: Ende aengaende de verlickertheyt, daer mede vele goethertige

hun becommen, ende hun achterwaerts ende irresoluijt houden, uwe Excell. E. VV. ende L. sullen soo op de Regeringhe als Religie, sulcke ordre stellen ende houden, als uwe Excellentie E. VV. ende L. best sullen vinden. Ende en hebben niet te bedencken, maer mogen de selve seker ende gerust zijn, dat by ons daer tegen niet gedaen ofte voor-ghenomen sal worden: uwe Excellentien E. VV. ende L. oock versekerende, dat tot sulcken loffelicken, eerlicken, dienstigen, ende noodigen sake uwe Excellentie E. VV. L. ende ons geen appuy vande nagebuten Coningen Princen ende Republi cgen en sal ghebreken: waer over wy uwe Excellentien E. VV. ende L. noch maels sijn vriendelick versoeckede, dat de selve alle passien, achterdencken, ende voorgaende mis-verstanden, in vergetinge willen stellen, ende desen voer met de jegenwoordighe occasie aennemen ende amplexeren: als wende den rechten eenigen wegh, om de Nederlanden in haren ouden fleur, Rechten, ende welstant, ende in ruste ende vrede te brenghen. Sonder te letté op de nieuwe gepretendeerde forcen, die niet anders als inoorder verderf ende miserie sullen verooraken: Andersins ende by gebreke van dien, voorsien wy dat de schaden, ellenden ende miserien, geschapen zijn grooter in desen te vallen, als oyt te vooren, daer van wy voor alle de werelt onschuldigh gehouden willen wesen.

Hier mede bidden wy God den Heere Almachtich: Hoogh ende Wel-gebooren, Eerwerdighen, Edelen, Erentseste, Eersamen, Hoogh-geleerde, Wijse, Voorzienige, seer discreté Heeren vrienden ende Nae-gebueren, uwe Excellentien E. VV. ende L. te inspireren het gene tot der gemeene Nederlanden (ende der goeder Ingesetenen van dien) wel-varen is streckende.

VVt s'Graven-Hage den 7 Junij 1602, metter haest. VVas geparagraphheert.

HERO VAN HOTTINGA VT.

Onder stont: uwe Excellentie E. VV. ende L. goede Vrienden ende Nae-gebueren, de Staten generael der Vereenichde Nederlanden.

Ter Ordonnantie vande selve geteekent,

C. AERSSENS.

Daer dat nu alles watmen tot desen tocht noodich achtte/met grooter neersticheyt ende sojghbuidicheyt was geprepareert: ende sijne Excellentie om de selve in alle voorszallende saken gheduygende den tocht te assisteren/ uyt de vergaderinghen vanden Heeren Staten Generael ende Raden van Staten toeghevoecht waren/ uyt Hollandt, de Heeren Gerard Coorn Burghermeester tot Alcaer, uyt Zeelandt, Albertus Ioachimi Raedt ende Pensionaris ter Goes, van Vtrecht Joncker Gerard van Renesse Heere vander Aa, uyt Vrieslandt Joncker Iulius van Eysinga / ende uyt Over-Yssel, Otto Roeck. Soo heeft sijn Excellentie inden name des Heeren sijne reyse met het gehele Leger aengeningen ende begonnen. Verdelende sijn Legher in drie afgesonderde Troupen/ onder drie Generale Leiders/ ofte Gebieders: D'eerste/ zijnde de troupe van

Verdelinge vander Staten Leijgher.

pe van sijne Excellentie ghelept byden Graef Ernst van Nassau/ die ordinaris in het gints waerts trecken gehouden heeft de slinker zijde: De twee werde de gelept door Graef Willem van Nassau, Stadt-houder van Drielandt en Groeningen / by sich hebbende syn Excellentie broeder Graef Henrick van Nassau, die ordinaris int middē marcheerde. De derde werde gelept by de Ridder Veer Generael vande Engelsche Regimenten/ die ghehouden heeft de rechte zijde: yder Croupe was verdeelt met syn Avantgarde / Batalie/ ende Arriere garde. De Caballerie werde ghelept door de Graef Lodowick van Nassau, Generael van de Caballerie/ by sich hebbende Mi Lord Gray, is oock verdeelt in drie hoopen/ elcke hoop ghevoecht by hare troupe voetvolcks. De wagenen ende karren waren mede alsoo verdeelt in drien/uytgenomen de Artillerie/ zijnde 12 halve Canons/ ende drie clepne veldstuckens/ die meest gebonden zyn onder de troupe van sijne Excell. ghelijck oock de personen van Graef Lodowick ende Mi Lord Gray, die sich oock meest omtrent den persoon van sijne Excellentie hebben gehouden.

Elcken Obersten van eenige der Croupen was ordere ende last by geschijfte ghegeue/ hoe wijt sy van malcanderen trecken / ende waer sy logeren souden.

Den Legher den 27 Junij van cleyn Linden opgebroken zijnde/ is alsoo in dese ordere van drie troupen/ die haer altydt niet achter maer neffens ende ter zijden malcanderen gehouden hebben/ inde distantie sountijds van een halve ure gaens/ sountijds minder/ sountijds meerder ghemarcheert / ende is dien dach gelogeert tot Sambec, Mullen en Oploo.

Den 24 tot Bleyterwiick, Meerle ende Venroy. Den 25 tot Baecken omtrent Venloo, Brey ende Zevenum. Den 26 tot Buggenum, by Remunde, Baxen ende Heylhuysen. Den 27 tot Aldeneyck by Mafeyc, Geftingen ende Ophoven. De Leser sal verstaendat altyds de eerste ghenomineerde plaetse/ beteeckent het logijs vande troupe van sijne Excellentie / de tweede van Graeff V Villem, de derde vande Generael Veer.

Den 28/ 29/ 30 Junij ende den eersten Julij/ is den gheheelen Legher stil blijven liggen inde voornoemde plaetsen/ richtende maens om te malen/ ende maekende obens om te backen: halende uyt de stadt van Mafeyc vooz ghereet gelt/ sulcke provisien als van te vozen aldaer bestelt waren/ het welck niet veel te beduyden was/ alsoo sy maer vier dagen tijts hadden om sulck gereet te maekken. Den 2 Julij is den Legher in de selve ordere als vozen ghemarcheert ende ghelogeert tot Leut ende daer omtrent. Den 3 (latende Maeftrichte oen de slincke handt) tot Gellick, Moperdingen ende Eygenbilsen.

Den 4 tot s' Heeren Elderen, Heins, ende Tongerbee omtrent Tongeren. Den 5. stil gelegen om uyt de Stadt van Tongeren eenige provisien te doen. Den 6 tot Gelmen, Hopperdingen ende Riickel, by S. Truyden. Den 7 zyn alle de troupen dicht by malcanderen gelogeert geweest/ tot Halmale by S. Truyen.

Alsoo nu de Certs Hertoge/ synen Legher/ onder het belepdt vanden Admirante van Aragon, by een versamelt hadde/ boven de stad Thieneh, in een plaetse ghenamē Hackelduy-

vel, alwaer by sich vast begraven hadde met wallen ende bolwercken/ wel beset met groff gheschut.

Is sijne Excellentie op den 8 Julij met een groot deel Crjchs-volcks te voet ende te peerde (de reste latende ghereet in wapenen met de waghnen ende bagagie tot Halmale voozs.) mede nemende drie veldstuckens/ ghetogen ober het Ribercken Dormale ghe-naemt/ door een Doyp/ Neerlandt gheheeten/ ghelegghen in Zabant/ latende de stad Leuven aende rechte zijde/ tot int ghesichte vanden Legher des vbandts / sendende eenighe Rupteren tot by het Ribercken de Gere ghe-naemt/ niet wijdt van des vbandts Legher/ om te sien sijne contentantie/ ende oft daer apparentie was hem uyt sijn voozdeel te locken/ ende tot eenen veldt-slagh te bzinghen: Van alsoo de vbandt sich niet en repte/ maer gheheel stille hielt/ sonder eenighe apparentie va totten slagh te sullē comen/ is sijne Excellentie naer dat hy sich een wijle tijts/ op sekere hooghten hadde stille ghehouden met al sijn volck in Slachorden staende/ den vbandt ver-toot hadde/ wederomme gekeert inde Leger tot Halmale: alwaer hy noch den 9 is stil gebleven/ sonder dat den vbandt sich int minste gherept heeft: ende alsoo daer gheene ghegentheyt en was lange te blijve liggē/ overmidts de Leeftocht daer seer schaers te bescomen waeren/ ende datse uyt de Lupcksche steden nau broot om gelt en konden krijgen: ende siende synen vbandt soo sterck beschant oock seer sterck van volck ende dat hy tot vermeerdering van sijn Legher/ een goeden hoop Italiaenen vercregen hadde/ alsoo dat hy nu wel 20 dupsent man sterck was: benefsens 18 Stucken gheschuts ende dat hy in sijn eyghen landt/ op sijn voozdeel beschant lach: soo heeft sijn Excellentie genootsaecht geweest/ resolutie te nemen omme van daer te vertrecken. Daer toe hy te eerder beveecht woerde als hy overlepede: de swaricheden die oypen dooztocht te verwachten waren: de quade wegen: de kosten van het groot ghetal der wagenen/ ende de groote moeyten omme een bequamen wech voozde selve telcken te bereyden.

De Lupcksche steden vonden sy traegh in het broodt-backen vooz haer ghelt/ jae der menschen en peerden waren soo vele/ datmen geen voeder tot alle behoefsten binden conde: mede soo en was den Cozen-Oogst noch in 14 daghen daer niet reede: ende wat secrete aenslagen hun faelgeerden/ is noch niet int licht ghecomen: sy waren te spade aengecomen/ om de by een-comste vande Italianen metten Admirante te beletten/ en die te slaen. Daeromme sy besloten eenige stadt van impoztantie te belegghen/ eenighe Antwerpen voozstaede/ daer toe veelderhande nootduft noch ongereet was. Ten letsten resolve-dense te keeren/ ende de stadt Grave te beleggen/ wesende doe de bequaemste/ plaetse ende daer des Admirantes Leger te verwachten.

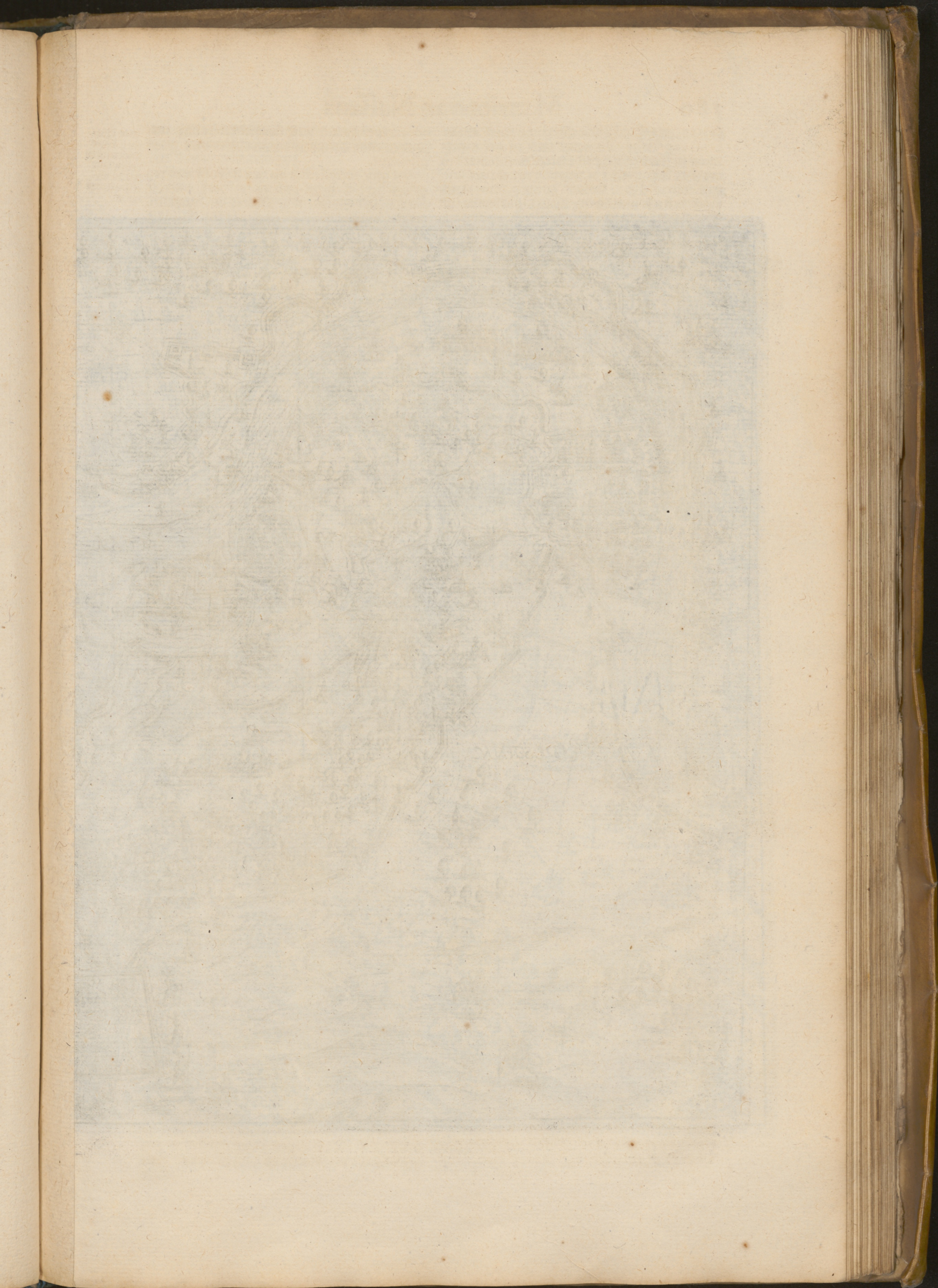
Daeromme is sijne Excell. des anderen daeghs/ te weten den 10 in dese ordere als vozen/ te weten/ in dze troupen verdeelt/ van daer op getogen nae Alken en daeromtrent/ zijnde de hitte des selven daghs soo onlydelich/ dat ter veertich Soldaten (hoe wel de daghrepse niet groot en was) onderwegen vande hitte versmacht en doot gebleven zyn: vele

Op wat wyse het Leger ghes marcheert heeft.

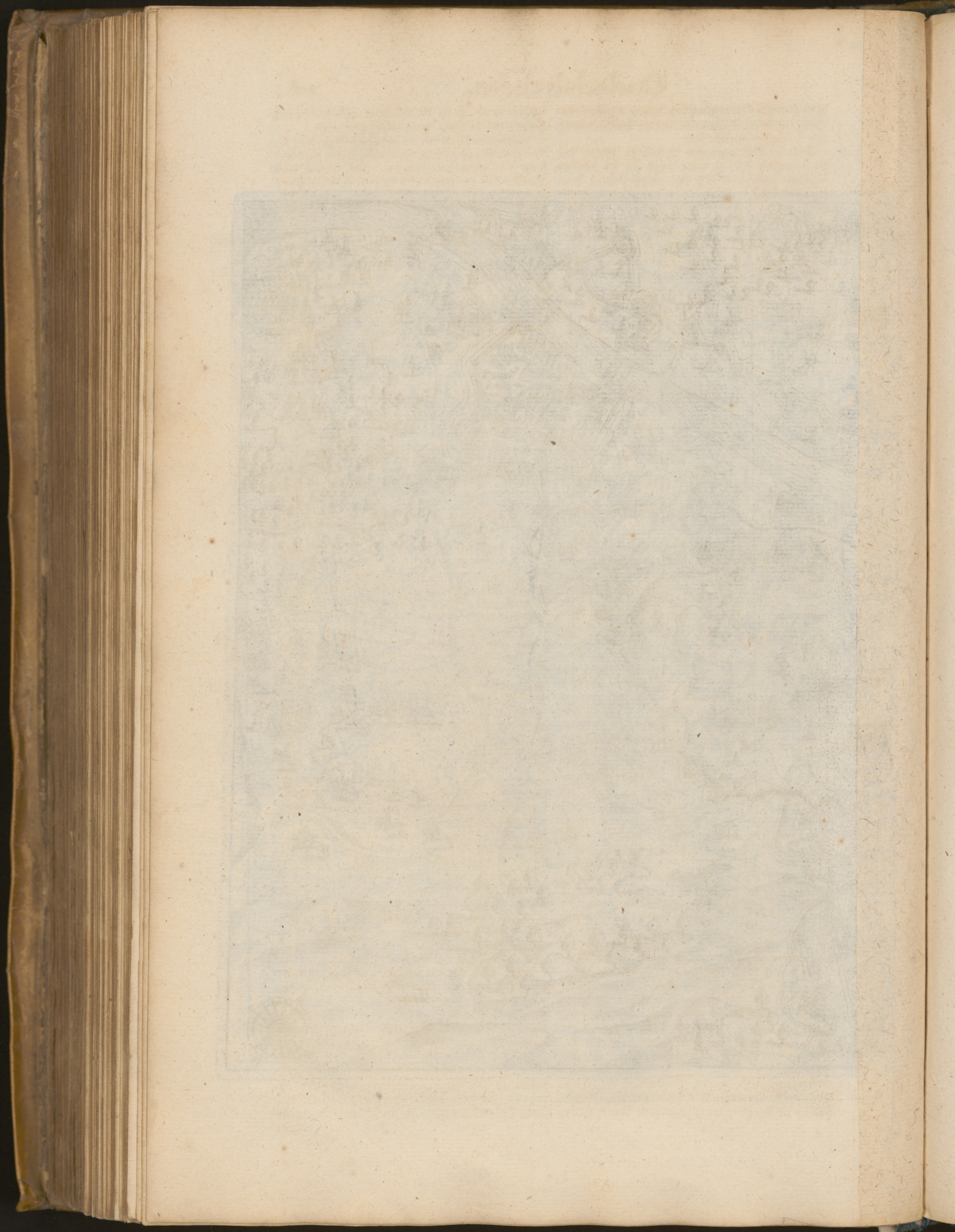
Het Leger leyt by malcanderen stille.

mes yare och Leger beschants in engen lant by sijn Excellentie besochte.

Sijn Excellentie bevrechte weder uyt Zabant.

bele sijn machteloos opten wegh blijven leggen/ die des nachts inde koelte wederom by het Leger gecomen sijn.

Den 11 continueerde de hoozfs hitte: der halven sijne Excell. dien dagh stil is blijven liggen/ ten eynde sich den Leger wat verquicken soude. Den 12 is den Legher gaen logeren op de Heyde vooz de stadt Hasselt.

Den 13 tot Helchteren, den 14 tot Lille. De 15 tot Heefe, van waer sijne Excell. dooz een Trompetter de Soldatē des vpants liggende tot Eyndhoven, gecommandeert heeft te vertrecken/ als oock geschiet is.

Den 16 is den Leger gelogert vooz Helmont ende Stiphout, ende also het Garnisoen des vpants/ leggede op het Slot tot Helmoet, wepgherde te vertrecken/ heeft sijne Excell. daer op gedaen een volce van ses halve ca-

nons/ daer op sy strax haer apointement gemaect hebben/ ende/ vertogen sijn.

Helmont volgende de beschrijvinge van L. Guiccardin, is gelegen aen een cleyn rivieren Ade genoent/ omtrent drie mijlen van Eyndoven: het heeft een schoon Casteel daer op een van het Edele hups van Cortenback, sijn Hof is houdende/ en daeromme genoent wert de Heere van Helmont.

Den 17 is den Legher gecomen tot Vden. Den 18 tot Cassel, Esteren, Reken ende Welp, ende ten letsten vooz de stadt Grave. Welcke voozfs Tocht ende Leger-plaetsen/ van dage tot dage geschiet zijnde/ men perfectelicken in de bygeboeghde Caerte sien kan. Sijn Excell. also vooz de Grave gecomen zijnde/ heeft de selve belegert/ en gewonnen gelijk inde volgende Beschrijvinge/ verhaelt sal werden.

En hont
dooz de
Grave.

Derobert
Helmont.

Beleggh ende overwinninge der Stadt

G R A V E.

Ghelegghen inden Lande van Cuyck.

Geschiedt inden Jaere 1602.

1602.

Chtervolghende het beslyt vade Hoogh Mogēde Heere Statē Generael der vereenichde Provincien: genomen upt de veranderingen en beletselen van haer voozghenomen Tocht in Brabant gedaen/ als wy hier vooz ver-

haelt hebbē/ so is den Pr. Mauritz van Nassau, met sijn geheelē Leger gecomen vooz de stad Grave, zijnde de Hoofst- stad van het Lant van Cuyck, op de Maese in Brabant gelegen aende sincker sijde der selver riviere/ twee mijlens van Ravelkeyn en vier groote vā s'Herzogen Bosche, eertijts onder Gelder geweest/ maer daer naer onder Brabant gecomen: en wert Maximiliaen van Egmont, Grave van Buren verpant. De Prince Willem van Oran-gien, Ho. Mo. die sijn eenige dochter troude/ heeft die voozfs ghecocht met alle de toebehoorten/ en heeft die also eenen tijt langh besetē. Dan naer de Pacificatie van Gent, de Stadt Grave inden jare 1586 vanden Prince van Parma belegghert zijnde/ so wert hem die slechtelick overghegeven vanden Heere van Hemert, die daeromme dooz last vanden Grave van Leycester, gestraft werde met het verlies van sijn hooft: Daer na is die stad (seer sterck van gelegentheyt) noch veel stercker gemaect/ met Wolwercken/ Kabelins en Contre-scharpen zijnde rene vande sterckste in Nederlant: daer was vooz Gouverneur gestelt by de Prince van Parma, Antonio Gonzales Spaengiaert: maer so daer beleggh ge- bzeest was/ so begaf hem mede daer binnen Don luigo Doraiola, een erbare Crighs-man met eenigh volc/ meest Italiaenen en Spaegiaerden/ en eenige Vaendelē Hoogh- Duptschen/ onder Paugus Gallays, upt Tyrol, Lieu-

Beschrij-
vinge der
stad Grave.

tenant vanden Colonel Tyssing, te samen wel 1500 mannen sterck wesen/ behalven de Bozgers/ die mits den overlast van't garnisoen/ boven drie oft vier hondert niet stercken waren: de stad was van als wel versien/ van geschut/ admunitie ende victuaille.

Sijn Excell. vooz de Stadt Grave den 18 Julij gecomē zijnde/ heeft den 19 sijn quartieren geordonneert in deser boegen: den Prince Mauritz sloegh hem neder int Costen van de stad aen de Maese-cant/ alwaer een Brugge over de Maese gemaect wiert/ 230 tredē lag. Graef V Villem van Nassau, lagh aē de Zuyszijde der stad: en d'Engelsche onder de Generael Veer aen de West-zijde / alwaer noch een brugge over de Maese geslagen wiert: sijn Ex. sijn Leger neder geslagen hebbēde/ quamē aldaer in grootē overbloet veelderhande schepen upt Hollant/ met alderhande goet en victualie/ tot het belegerē vā noode wesen- de.

Die ende op
wat tijtse
de Grave
belegert
werde wer-
de by den
Prince.

Den 22 so hebbē des vpants Soldatē/ van selfs het hups te Batenburch verlaten. Die vande stad Grave hadden een fozt leggende over de Maese/ aende Hoozt-sijde der stad: daer van de soldaten (naer dat sijn Ex. 318 schoten met grof Canon daer op geschoten hadde) inder nacht opten 22 Julij inde stad getrocken en onbeschadicht ghekomen sijn. Den Prince sulcx verstaende/ heeft het selve fozt terstont doen innemen/ met Garnisoen beset ende tegen de stad gesterckt.

Dan alsoo middeler tijt d'eenē tidinghe op d'ander quam dat d'Admirante van Arragon, met sijn Legher/ sterck ober de 20000 man te voet ende te peerde/ van buypen Thienen op gebzoken zijnde/ quam saken nae het Landt van Luyck, ende van daer nae Ruermonde en Venloo in meeninghe der Stadt Grave by het een oft het ander middel te ontfetten/ is sijn Ex. merstendeel besigh geweest met de Legers van buypen wel te verstercken: bysonder tegen die zijde daer de meeste

Den Cam-
bant hont
mede vooz
de Graef

En appa